

Mi az a nő?

Magdalena Frey és
Fajgerné Dudás Andrea kiállítása

ERDŐ RENÁTA

Liget Galéria, 2019. XII. 19-ig

*Mi az a nő? Biztosíthatom önöket,
nem tudom... Nem hiszem, hogy
bárki is tudhatná, amíg ő (a nő) az
emberi képesség számára nyitott
összes művészetben és hivatásban ki
nem fejezi magát.*

VIRGINIA WOOLF
(A SZERZŐ SZABAD FORDÍTÁSA)¹

Magdalena Frey és Fajgerné Dudás Andrea közös kiállításukat ennek a Virginia Woolf által megválaszolhatatlannak tűnő kérdésnek szentelték. A két különböző generációhoz tartozó művész először állított ki közösen. Első pillantásra műveiknek eltérő mivolta ötlött szemünkbe. A kiállítás tematikus egységekre osztása és az alkotások kollázs jellegű installálása azonban megteremtették a diskurzust és segítettek eligazodni a vizuális kavalkádban. Műveik öt fő téma köré csoportosultak: a női szőrzet/haj (szépség), a betegség, a szülés, Frida Kahlo, valamint a vallás.

A művészek más nyelven beszélnek a női mivoltáról, de mondandójuk ugyanazokból a gyökerekből táplálkozik. Magdalena a kollázs népszerű technikájával dolgozik, és kihasználja a modern technológia adta képmanipulációs lehetőségeket. Kompozíciói nem illúziót közvetítenek. Nem a photoshopolással összefüggő retusálás céljából nyúl ehhez a módszerhez. A kompozíciók kollázs mivoltát sem próbálja feloldani, hanem kihangsúlyozza a különböző forrásból származó dokumentarista fotóelemek összeillesztettségét. Hatalmas képarchívumát rendezi szubjektív asszociációs hálózatokba. Hétköznapi szituációkat dokumentáló önálló képeiből kontextualizálás révén teremt egyetemes szimbólumokat. Gesztusa merőben posztmodern, kisajátít és rekontextualizál.

Andrea is él ezzel a módszerrel. A nőművészek archívumát építi fel, és küldetésének tekinti a nőnemű művészek alkotómunkájának megismertetését. Hozzáállása azonban nem művészettörténeti, hanem a művész szemével keresi az összefüggéseket, mintázatokat és párhuzamokat az egykor élt és kortárs nőművészek műveiben. Ezeket a felismeréseket a festményeibe is beülteti, saját pozíciójának, egyéni sorsának referenciapontjaként sajátít ki ismert motívumokat. Egyszerre oktat a

nők művészetéről, helyezi magát kontextusba, és mutat rá személyes világával a női sors egyetemes sajátosságaira.

A két művész kérdéseinek közös origójául Frida Kahlo művészete szolgál. Az ő munkásságában egyesülnek a képpárok által közvetített női sorsok. Frida a feminista művészek bálványa, aki festményein elsőként szembe-sített a női lét tabuként kezelt témáival, mint a szülés, a vetélés, illetve a törékeny, beteg test, és rombolt le szépségideálokat. Mindezeket egy orvos (hiszen maga is orvos szeretett volna lenni) és egy fotós (édesapja fotográfus volt) direktségével portretírozta, a mereven ülő alakok érzelmvilágát sajátos attribútumok hozzárendelésével fejezte ki.

Ez a megközelítési mód Magdalena Frey művészetének is sajátja. Frey ápolónőnek tanult, ezért a vérről, az orvosi beavatkozásokról készült felvételek semmiféle

**FAJGERNÉ
DUDÁS ANDREA:**
Galaktotrophousa III.,
2017

MAGDALENA FREY:
Maria M

iszonyt nem váltanak ki belőle. Anatómiai és humánus érdeklődéssel dokumentálja vagy használja fel ezeket kompozícióiban, és rendel hozzájuk a női léttel összefüggésbe hozható attribútumokat. Ana Brusról készült digitális képsorozatának (*Ana Brus*, 2007) a Liget Galériában kiállított darabján *A két Frida* című (1939) festmény egy részletét helyezte a háttérbe, amivel párhuzamot vont a két nőalak között. Ana Brus Günther Brus feleségéként a bécsi akcionizmus aktív formálója és több performansz résztvevője volt. Mégis sokáig csupán modellként emlegették, és neve később került be a köztudatba.² Frey érdeklődését pont a perifériára szorulás ténye motiválta. A kollázs alapjául a *Transzfúzió* című (1965, Perinetskeller, Bécs) akcióról készült fotó³ szolgált. Közzéppontjában a párt összekötő, a bécsi akcionizmus fő kifejezőeszközéül választott vér áll, ami Brus performanszaiban az önsebzés velejárója, de ezúttal a férfi és a nő közti kötelék és a születés kontextusába kerül. A Frida öléből Ana ágyékára csöpögő vér a hétköznapi életünkhöz hozzátartozó szenvedésre mutat rá.

FAIGERNÉ DUDÁS ANDREA: *Menstruáció*, 2017; **FAIGERNÉ DUDÁS ANDREA:** *Remény I.*, 2016; **MAGDALENA FREY:** *Frauensache / Női dolgok*; **FAIGERNÉ DUDÁS ANDREA:** *Remény II.*, 2016; **FAIGERNÉ DUDÁS ANDREA:** *A bugyid a tested tükre I-V.*, 2015; **FAIGERNÉ DUDÁS ANDREA:** *Türelm rózsát terem I.*, 2014; **MAGDALENA FREY:** *Portrait Ani Brus / Ani Brus portré*

Fajgerné rendszeresen nyúl vissza munkásságában Frida művészetéhez, aki az önfeladásra tanította. Fridához hasonlóan számos önportrét fest, és különböző, a folklórból, a művészet történetéből vagy saját környezetéből kölcsönzött motívumokkal veszi körbe magát. *A türelm rózsát terem* (2014) című művén önarcképe egy fésülködőasztal felett lebegő tükörben jelenik meg Frida Kahlo 1940-ben festett *Önarckép levágott hajjal* című festménye mellett. Frida Diego Rivérával való szakítását követően vágta le a haját. Andrea még kezében tartja összefon tincseit, hiszen nála a hajvágás pillanata a gyermekáldás bizonyosságával érkezett el. Míg Frida szerelmét és a földön szétterülő tincseit gyászolta, Andreának a várakozás során megállíthatatlanul növekvő hosszú haja jelentette a terhet, amit világra jött kislánya, Juliska vett le vállairól.

A szülés mindkét művész életének központi témája. Frey ezt a témát saját testén keresztül mutatja be. Fotókollázsának közzéppontjában őt láthatjuk közvetlenül a szülés után, véres lepedők között, gyermekével a kezében Susanne Wenger oltalmában.⁴ A papnő és Magdalena kettőse az anyagi üdvözlés kompozícióját juttathatja eszünkbe, és a szülés véres valóságát spirituális síkra emeli.

Fajgerné kapcsolódó munkái a betegség kontextusában tűnnek fel. Általuk a születéshez vezető keserves folyamatba nyerhetünk betekintést. A nőgyógyászati vizsgálat, a mesterséges megtermékenyítés aktusa és az aranyesővel borított ágyék csupán a reményt éltetik, de Gábrriel arkangyalnak nyoma sincs. A festmények Magdalena egy rákos nő stigmatizált testéről

fotó: Várnagy Tibor

fotó: Várnagy Tibor

készített kollázsával (*Frauensache 2, Női dolog 2*, 2006) alkotnak szárnyasoltár-szerű kompozíciót, mintegy megteremtve ezzel a női passzióoltár típusát.

A vallásos referenciák a két művész más művein is visszaköszönnek. Ilyen Fajgerné Galaktotrophousa III. című (2017) munkája, melyen a szoptató Madonna ikonográfiája Renate Bertlmann osztrák művész *Zärtliche Berührungen* (Gyengéd érintések, 1976) című fotósorozatának egy motívumával egészül ki, a szoptatásról az orgazmusra asszociálva. Frey *Maria M* című (2005–2006) sorozatában az utazásai során megismert különböző vallási kultúrkörhöz tartozó nőket helyez át más kulturális kontextusba. Harmonikus kompozíciói által mintegy kibékíti egymással az eltérő nézeteket. A sorozat címe egyszerre enged Szűz Máriára és Mária Magdolnára, a tiszta és a köztudatba bűnösneként bevonult asszonyra asszociálni anélkül, hogy ítéletet alkotna vagy állást foglalna.

Ezzel a tekintettel mutat rá a két művész a női szőrzet, a haj és a szépségideál elérését célzó plasztikai műtét valóságára. Frey *Frauenhaar* című (2015) sorozatában az orvosi és kozmetikai beavatkozások felvételeit kontrasztba állítja a szépség személyes és társadalmi ideáltípusaival, Andrea pedig az emberi test olyan részeire irányítja a figyelmünket, amelyek leplezése és tagadása mindennapi életünk rutinja. Az *Önarckép szőrrel* (2017) és a *Türelem rózsát terem VIII.* (2015) az undort kiváltó és vágyott szőrzet (hosszú haj) típusait mint saját

identitásának építőelemeit tárja elének, *Haj'm Vénusz* (2013) című portréján pedig a bőre által elfedett haját a testét ékítő kiegészítőként viseli.

Magdalena és Andrea tabukat döntögetnek. Céljuk a személyesen megélt, illetve a nő biológiai predestinációjából következő események plasztikázástól mentes megmutatása. Mindemellett a nők kultúrában (legyen az matriarchális társadalom, vallás vagy a művészet) betöltött szerepe és kimagasló példák foglalkoztatják őket. Nem tekinthetők sem a nemek megkülönböztetését valló, se az egyenlőségüket hirdető feminizmus képviselőinek. Sokkal inkább nőművészeknek, akik érdeklődésének középpontjában a női lét megismerése áll. Hiszen a tabukkal és stigmákkal való küzdés leghatékonyabb módja a tudás. Kérdés, hogy merünk-e szakítani a tudás fájáról.

Jegyzetek

- 1 „What is a woman? I assure you, I do not know... I do not believe that anybody can know until she has expressed herself in all the arts and professions open to human skill.” Előadás formájában 1931-ben hangzott el a National Society of Women's Service összejövetelén. <http://www.wheelersburg.net/Downloads/Woolf.pdf>
- 2 Johanna Schwanberg: Die Beiden Anas. Zur Magdalena Freys digitaler Bildserie über Ana Brus. In Magdalena Frey (szerk.): *Arbeiten/Works 1989–2007*, 26.
- 3 Ludwig Hoffenreich fotója.
- 4 Susanne Wenger (1915, Graz – 2009, Oshogbo) osztrák származású nigériai művész, aki a yoruba törzs papnőjeként rengeteget tett a yoruba vallás fennmaradásáért és a régióért. Az általa alapított *New Sacred Art* című, egy yoruba művészekből álló csoporttal létrehozott szobrai a világörökség részét képezik. <https://susannewengerfoundation.at/de/susanne-wenger-foundation>